

Na památku docenta Jana Kotrlíka, CSc.

Gastroenterologickou komunitu zasáhla smutná zpráva – dne 4.6.2020 skonal docent MUDr. Jan Kotrlík, CSc, jedna z největších postav historie české gastroenterologie. Pisatel těchto řádků se s ním seznámil na počátku osmdesátých let a následně s ním prožil v blízkém pracovním kontaktu po dvě dekády, užívaje si jeho životních zkušeností, neuvěřitelné pozitivitu a kreativity. Jan Kotrlík svým narozením patří mezi reprezentanty silného ročníku 1929, kterými jsou například prof. Přemysl Frič, dr. Alena Huslarová a byli například doc. Václav Jirásek, prof. Vladimír Bartoš, dr. Rudolf Báres starší, doc. Zdeněk Slezák a další.

Byli a jsou generací, která zažila zahuštěně tolik zásadních společenských změn včetně tří odlišných a navzájem se popírajících oficiálních ideologií, jako žádná před tím. Na jedné straně zdroj zkušeností, inspirací a nadhledu, na straně druhé si jistě i říkali, zda je tolik o co stát. Docenta Kotrlíka ještě medicínsky formovala první generace profesorů samostatného Československa jako Bohumil Prusík, Josef Pelnář, Kamil Henner, Ladislav Borovanský, Vladimír Vondráček, později Josef Charvát, Karel Herfort a Zdeněk Mařatka, zatímco na konci života samozřejmě používal mobil a internet. Svůj profesní život spojil s třemi pracovišti.

Byl jedním z klíčových pracovníků a z nejvýraznějších osobností legendárního Interního oddělení fakultní polikliniky na Karlově náměstí, kde byla mimochodem provedena první endoskopická retrográdní cholangiopankreatografie v širokém regionu východní Evropy a kde jsem se s ním setkával, nicméně omezeně, protože mým přímým mentorem nebyl. V roce 1987, kdy se proud inovací poněkud zadrhl, přestoupil na IV. Interní kliniku, do čerstvě rekonstruovaného a tedy v té době nejmodernějšího endoskopického centra, kde se spolupracovníky provedl u nás jako jeden z prvních endoskopickou papilosfinkterotomii.

Poslední léta pak strávil na interním oddělení polikliniky ve Vysočanech. Zásadními hybateli v odborném vývoji Jana Kotrlíka byli profesori Herfort a Mařatka, noblesní osobnosti nejvyššího mezinárodního renomé, a úžasné společenské vzepětí konce šedesátých let. V tomto krátkém období, kdy se podílel na organizaci legendárního mezinárodního kongresu v Karlových Varech, stačil navázat kontakty s prominentními endoskopisty včetně Meinharda Classena a Ludwiga Demlinga, které umně udržoval i během normalizace. Jan Kotrlík vynikal nesmírnou duševní i fyzickou aktivitou a zdaleka ne jen v medicíně. Jeho láskou byla chalupa – jihočeský mlýn, který pečlivě rekonstruoval a kde trávil veškerý volný čas. Dalšími koníčky byl chov psů – vždy boxerů nejlepšího plemene a sport.

Kromě vlastních aktivit byl po léta lékařem ženského basketbalového národního týmu, díky čemuž pro něj hranice nebyly zcela nepřekročitelné a právě s pomocí sportu udržoval ony endoskopické mezinárodní kontakty. Listopad 1989 ho jako nestraníka pokropil další živou vodou a přirozeně se stal nejdříve sekretářem výboru ČGS pod prezidentstvím profesora Mařatky, následně pak předsedou.

Na půdě výboru jsme se stali nejbližšími spolupracovníky a já jakousi spojkou k mladší generaci. Umožnil mi nasávat své organizační a společenské zkušenosti, které předával s nevšední samozřejmostí. Pamatuji si na jednu společnou cestu ještě s prof. Mařatkou, při níž se připravoval první porevoluční kongres v Karlových Varech a já si se zatajeným dechem říkal: O čem to ti pánové vlastně mluví?

Docent Kotrlík vždy přistupoval k mezinárodním protagonistům jako k rovnocenným partnerům a v jejich prostředí se pohyboval nečesky tudíž zcela přirozeně, což jej v roce 1990 přivedlo do výboru ESGE. Odtud vzešla nabídka k uspořádání mezinárodního endoskopického workshpu, která vzhledem k zásluhám směřovala primárně k prof. Vavrečkovi, ale po jeho odmítnutí se jí okamžitě chopil právě Kotrlík. Pověřil mě vyřizováním mnoha praktických organizačních záležitostí, kteréžto zapojení se povýšilo v důsledku jeho těžkého úrazu. Předcházel mu moment nepozornosti v Barceloně, kdy se otáčel po psu a doslova skočil pod auto, ale fatální kolizi se podařilo zabránit. Po návratu podobné štěstí při vyjíždění od mlýna již neměl a utrpěl těžký úraz s následnou operací. Sám obě události spojoval, nicméně uzdravil se rychle a bez následků, takže další milník - mezinárodní workshop v prosinci 1993 absolvoval s obvyklou vitalitou. Přibližně tehdy v Kotrlíkovi též uzrála zdánlivě šílená myšlenka na uspořádání Evropského gastroenterologického kongresu.

První poster – oznámení žádosti – jsme až partyzánsky vyvěsili na Evropském kongresu v roce 1995, v roce 1997 jsme se pak o nominaci ucházeli na zasedání předsednictva UEGF v Barceloně. Lisabon jsme nepovažovali za soupeře a celkem těsně nás předstihl Amsterdam reprezentovaný jinak suverénním prof. Tytgatem, takže s oblibou říkám, že jsme byli jedni z mála, kteří jej do spočítání hlasů viděli nervózního. UEGW v Praze se pak konal v roce 2004 a stal se tak vrcholem Kotrlíkových mezinárodních aktivit. Kotrlík pak ještě po léta náruživě endoskopoval a ambuloval a s chutí se účastnil všech gastroenterologických kongresových aktivit. Poslední akcí byly ESGE days v dubnu 2019. Zde si potřásl rukou i s prof. Montorim, nicméně pro nevolnost byl krátce hospitalizován. Na kongresu měl nezapomenutelnou historizující přednášku Nib Soehendra, a když se dozvěděl o Kotrlíkově indispozici, trval na návštěvě v nemocnici a posléze v Kotrlíkově bytě.

Naposledy jsem s Janem Kotrlíkem hovořil v březnu tohoto roku a naplánoval návštěvu na mlýně. Koronarovirová krize ji znemožnila, a nyní se již neuskuteční. Na věčnou památku.

Julius Špičák, IKEM